BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN • EKİM 88 500 TL

Yeniyol

Haydi SEKA işçileriyle dayanışmaya

Türk-İş yöneticileri işçilerin başından defedilmelidir!

İŞÇİ TÜSTAV

- Toplu sözleşmelerde hedef on yıllık kayıpların telafisi olmalıdır
- Tarihte bir dönüm noktası: Ekim Devrimi
- MESS'e karşı kalıcı başarılar sendikacıların lafta birliğiyle değil, işçilerin tabandan birliğiyle mümkündür
- METRİS'teki sese kulak verelim!
- Walesa Polonya işçilerine ihanet içinde

Şili:

- Pinochet cuntası sallanıyor

NOKTA

Önce kayıpların telafisi gerekir

1980 yılı Türkiye'de siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan bir dönüm noktası oldu. Sınıflar arasındaki eşitsizlikler arttı. İşçi sınıfı, 12 Eylül'le birlikte en çok kayba uğrayan sınıf oldu. Yoğun baskı ve sindirmeye uğradı. Sendikaların faaliyetleri durduruldu, grevlere yasak kondu. Bütün bunlar "huzur" adına yapıldı. Oysa huzur denen birşey varsa, onu bütün bu uygulamalarla bizzat bozan siyasi iktidar oldu: önce askeri rejim, sonra da onun sivil devamcısı Özal iktidarı.

Burjuvazinin çıkarları bu dönemde bir güzel korundu. Yasalar işçilerin aleyhine yeniden düzenlendi. Sürüyle yasak ve sınırlama getirildi. Bunların herbiri işçi sınıfının sırtına yeni bir kambur ekledi. Yalnız bununla da kalınmadı. İşçilerin ekonomik kazanımlarına de saldırıldı. Ücret zamları sözde "hakem" kurullarınca belirlendi. Tabi ki hep enflasyonun gerisinde! Sendikalar yeniden faaliyete geçtiğinde, işçi sınıfı iyice sindirilmiş ve eli kolu bağlanmıştı. İşçilerin çoğunluğu sarı Türk-İş'e kapılanmışlardı. Türk-İş'in ise ne olursa olsun uzlaşmaktan başka bir bildiği yoktu. Kısaca, sermaye birikimi ve kârlar artarken GERÇEK ÜCRETLER 10 YILDA CİDDİ ÖLÇÜDE GERİLEDİ. Bugün işçiler 1979 dakine göre artık ekmek almak için daha fazla çalışmak zorundalar. Başbakan Özal, refahın arttığını kalem oynata oynata söylüyor. Ama kimin refahı artıyor? Sanayicinin, büyük tüccarın, büyük müteahhitin, büyük toprak sahibinin... Oysa işçilerin ve emekçi kesimlerin refahı düşüyor.

Kaçınılmaz Silah: Grev

İşçi sınıfı kapitalizm altında ücret artışı sağlamak, dolayısıyla daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak için henüz grevden daha etkili bir yol bulmuş değil. Türkiye'de de işçi sınıfı sonunda bu silaha sarılıyor. Ne kadar budanmış olursa olsun, grev hakkını kullanmak giderek yaygınlaşıyor. Pasif direnişler (sakal bırakma, çıplak ayakla yürüme, servislere binmeme, yemek boykotu vb.) sonunda greve noktalanıyor.

İşçilerin talepleri giderek artıyor. Dün enflasyon altındaki ücret artışlarına razı olan işçi sınıfı, bugün sesini daha fazla çıkarıyor. Hatta daha da ileri gidip sendikacıların imzaladıkları toplu sözleşmelere tepki gösteriyor! Bu, henüz sınıfın sosyalist bilinçle donandığı anlamına gelmiyor. Gerçek odur ki işçi sınıfı, artık bıçak kemiğe dayandığı için ve belli ölçüde bir özgüvene ulaştığı için, sınıfsal bir içgüdüyle daha kararlı olabilmektedir.

İşçi sınıfının militanlık düzeyinin göstergesi aslında siyasal grevlerdir. Oysa bugünkü grevler ekonomik. Bu da sınıfın gerilemiş bilinç düzeyinden ötürü çok doğal. Çünkü bugün güncel olan acil ve demokratik talepler. Gündelik mücadele büyük önem taşıyor. İşçi sınıfı bu mücadele sürecinde öğreniyor.

Hedef: Kayıpların Telafisi

Bugün iktidarda 12 Eylül savunucuları var. 12 Eylül'ün mimarı Kenan Evren cumhurbaşkanı. Askeri rejimle başından itibaren sorumluluğu paylaşan Turgut Özal başbakan. Ve işte gerçek ücretler: bugün işçiler ekmek, ayakkabı, odun-kömür, kira, buzdolabı, kitap ve akla gelebilecek her türlü ihtiyaç için 1979'a göre daha fazla çalışmak zorundalar. Oysa kâr, faiz ve rant gelirleri olağanüstü ölçülerde yükseldi. Yani bütün Türkiye aynı ölçüde yoksullaşmadı! Kemeri sıkan patronlar değil, işçiler oldu.

Artık bu gidişe dur demek zamanı gelmiştir. İşçi sınıfı "kendisi için" bir sınıf olma isteğini göstermek üzere 10 yıllık kayıplarını kapatmayı hedeflemelidir. Bugün artık enflasyon üzerinde ücret artışı talep etmekle yetinilmemelidir. Çünkü yıllardır enflasyon altında kalan ücret artışları zaten kantarın topuzunu işçiler aleyhine iyice oynatmıştır. 12 Eylül savunuculuğu yapanların ve onları destekleyen patronların karşısına "12 Eylül öncesinde gerçek ücretler düzeyini istiyoruz" talebiyle çıkmak işçi sınıfının en meşru hakkıdır. İşçiler toplu sözleşme görüşmelerinde sendikaları bu yönde zorlamalı, işçi haklarının geriletilmesine karşı olduğunu söyleyen sendikacılar da toplu sözleşmelerde bu yönde tavır almalıdırlar. Kayıpların telafisi, adı üstünde yalnızca bir telafidir. Hedef ise daha iyi yaşamaktır.

YENİYOL

SAHİBİ ve YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: Mustafa Nezdet SARAÇ
YAYIN KOORDİNATÖRÜ: Hasan Kemal KÖK
BASKI: Bizim Ofset
ADRES: Işık Sk. 3/27 Cağaloğlu/İSTANBUL
YAZIŞMA ADRESİ: PK 658 Sirkeci/İSTANBUL
ABONE: 6000 TL (yıllık), 3000 TL (altı aylık)
BANKA HESABI: Ziraat Bankası Çemberlitaş Şb. 956785-8

Referandum:

Hayal kırıklığına mahal yok

25 Eylül referandumu sonuçlandı: % 35 evet, % 65 hayır. Referandumun konusu, yerel seçimlerle ilgili bir anayasa maddesinin değiştirilmesiydi. Ama konu bundan öteye, ANAP gitsin mi kalsın mı, Özal gitsin mi kalsın mı'ya dönüştü. Muhalefet partilerinin yönlendirdiği bu çerçeveyi sonunda Özal da kabul etti ve "giderim ha!" diyerek, 12 Eylül korkutmacası yaparak tehdide yöneldi.

Ve Özal sonuçlar alındıktan sonra gitmeyeceğini açıkladı. Sahne de durulmuş oldu. Çünkü bu koşullarda ANAP iktidarına son verecek bir gücün meydanda olmadığı ortaya çıktı. Oysa seçmen kitlesi % 65'le hayır demişti; tıpkı 1987 genel seçimlerinde olduğu gibi... Ama güvenoylaması diyen muhalefet partileri, kendilerini seçim yasasıyla bağlı gördüklerinden, Özal iktidarının meşruiyetini inandırıcı bir biçimde tartışamıyorlar. Evet, gerçekten de Türkiye'de % 35 oyla bir parti parlamento çoğunluğuna sahip olabiliyor. Bu seçim sistemine kesin bir biçimde karşı çıkmak gerektiği böylece bir kere daha açıklık kazanmış oldu.

Ne Getirdi, Ne Götürdü?

Sosyalistler referanduma siyasallaşmanın artması, sınıfın bilincinin yükselmesi açısından yaklaşırlar. Bu referandum bu açıdan değerlendirilirse ortaya çıkan nedir?

Bu referandumda işçi sınıfı bağımsız bir tavır alamamıştır. Çünkü sınıfın bilinç düzeyi geçmişe oranla geriydi ve kendisini kucaklayan siyasal bir örgütlenmeden yoksundu. Sendikal liderlikler ise alışıldık tavırla, edilgin birer "hayır"cı oldular. Kampanya diyen Türk-İş göstermelik birkaç toplantı yapmaktan öteye gitmedi. Sınıfın kendisi de "ANAP iktidarına son" içerikli aktif bir hareketlenme içinde değildi. Sosyalist hareket ise zayıf konumuyla sınıf hareketlendirici bir kaldıraç olmaktan uzaktı. Muhalefet partileri ve özellikle de işçilerin bir şeyler bekledikleri SHP ise "ANAP gidecek, herşey düzelecek" mantığıyla bir kampanya yürüttüler. Bulanık bir anti-ANAP yaklaşımı içinde oldular; anti-12 Eylül yaklaşımı göstermediler; özgürleştirici, ekonomik olarak rahatlatıcı günler geleceğini, kaosa düşülmeyeceğini, refahı kitleler lehine artırıcı bir programları olduğunu, bu yolda tutarlı bir tavır içinde oldukları imajını vermediler.

Düzen partilerinin manevralarının sonucu olarak gündeme gelen referandum, yine düzen partilerinin manevralarına sahne olarak geride kaldı. Hesapta olmayan bir biçimde gündeme gelip, sınıfın bilincini yükselten bir arena olmadan gündemden çıktı. Hatta, "ANAP gidecek" beklentisiyle, özellikle SHP'ye umut bağlayan işçiler arasında bir hayal kırıklığı yaratmış olduğu da söylenebilir. Ama böyle bir hayal kırıklığına mahal yoktur. Unutmayalım ki Türkiye'nin bu koşullarında yapılan ve yapılacak referandumlar yığınları depolitize edici bir unsur taşımaktalar. Ve unutmayalım ki bu referandum nihai bir açmaz değildir. Yerel seçimler önemini yitirmemiştir. ANAP eninde sonunda gidecektir. Önemli olan onun nasıl ve hangi güçlerin zorlaması ile, kitlelerin nasıl bir katılımı ile gideceğidir. Özcesi, demokrasinin sınıf karakteri ne yönde ve ne oranda bu gidişte etkin olacaktır...

Bu referandumda işçi sınıfı bağımsız bir tavır alamamıştır. Çünkü sınıfın bilinç düzeyi geçmişe oranla geriydi ve kitlesel örgütlenmeden yoksundu.

İstikrar Ama Nereye Kadar?

Referandumda ANAP'ın "evet"çiliğine çıkan oylarda elbette ki Özal'ın "istikrarsızlık olur", "12 Eylül öncesine dönülür" tehditlerinin orta ve küçük burjuvazide yarattığı ürküntünün yarattığı etki vardır. Gerçekte ise ANAP kadar DYP de SHP de istikrardan yanadır. Üstelik mevcut seçim sistemi, tek partiye, küçük bir oy oranıyla iktidar olma olanağı vermekte, bu da hükümetleri "istikrarlı" kılmaktadır.

Referandum sonuçlarından, Özal hükümetinin işbaşında kalmasından en çok burjuvazi ve onunla birlikte IMF, NATO, ABD sevinmiştir. Uluslararası dengeler de Özal hükümetinin gitmesi doğrultusunda değildi. Buna Türkiye'nin komşusu olan bütün ülkeler rahatlıkla dahil edilebilir.

Evet, referandum siyasi istikrarı bozmamıştır, ya da hükümet değişikliğine yol açmamıştır. Ama unutmayalım ki azgelişmiş ülkeler siyasi istikrarın çok hızlı biçimde bozulduğu ülkelerdir. Burjuvazi elbette ki kendi lehine olan bir istikrarın bozulmasını istemez. Öte yandan işçi haklarını alabildiğine gaspeden Özal hükümeti hâlâ işbaşında diye işçilerin hayal kırıklığına düşmelerine mahal yoktur. Türkiye'de 12 Eylül'le birlikte siyasetin bir parçası haline gelen ve hileye, düzenbazlığa elverişli, safları bulanıklaştırıp depolitizasyonu güçlendirici bir araç olan referandumdan çıkarılması gereken esas ders şudur: İşçi sınıfı güç yaşam koşullarından, baskıdan, örgütsüzlükten kurtulmayı, olası bir iktidar değişikliğine bağlamak yerine, kendi öz gücüyle vereceği mücadeleye bağlamalıdır. İşçi sınıfı patronlara ve haklarını gaspeden siyasi iktidarların uygulamalarına karşı ancak aktif bir mücadele verdiği oranda bu hedefine ulaşabilir...

F. Taş

Okurlara...

Dergimiz geçtiğimiz ay ilk sayısıyla yayın hayatına atıldı. Doğal olarak amacımız okura ulaşmak ve giderek kaynaşmak. Yeniyol, yakın geçmişe oranla çoğalan siyasi yayınlar arasında kendisine de yer olduğu kanısında. Nitekim gelen olumlu tepkiler bunu doğruluyor.

Bulunduğumuz alan bir 'taraf' ifade ediyor. İşçilerin, emekçilerin, ezilenlerin, ayrımcı baskılara maruz kalanların alanında yer alıyoruz. Gerçekten yana olmak ve onun yolundan gitmek bu alandan geçiyor. Haklılığı bilinçle örmeğe, geçmişin tükenmediğini gün ışığına çıkarmaya katkıda bulunacağız. Bunu amaçlayan farklı görüşlerin bulunduğu bir gerçek. Bu da nesnel koşulların bir sonucu. Sosyalizmin tek doğru, tek görüşle sınırlanamayacağını düşünüyoruz. Farklı anlayışların varlığıyla, çok partili kitlesel katılımla yaratıcılığı yeşertecek 'Sosyalist Demokrasi'nin geleceğin yolunu açacağına inanıyoruz.

Genel olarak sol hareketin bu anlayışı, geleneksel bürokratik tutumları terk ederek tutarlı bir tarzda savunduğu söylenemez. Çerçevemizi belirleyecek olan bu ilkelerdir. Yine bu anlayışla, sol içi diyaloğu ve birlik olanaklarını tahrip etmeyecek bir eleştirel üslubun gerektiğine inanıyoruz.

Bu amaçlarla yola çıkan bir yayının okurlarının her türden katkısına ihtiyacı olduğu şüphesizdir. Haberden aboneye, eleştiriden dayanışmaya kadar. Bunlar gerçekleştiği oranda yayınımız yetkinleşecektir.

Haydi SEKA işçileriyle dayanışmaya

10.200 SEKA işçisi, 6 Eylül sabahı horon teperek ve "bütün işçiler birleşin", "haklıyız, kararlıyız, kazanacağız" sloganlarıyla greve çıktı. SEKA'nın 9 fabrikası ile genel müdürlük ve 3 alım müdürlüğünde kapılara "bu işyerinde grev vardır" yazılı pankartlar neşe içinde asıldı.

Yarım asrı geçen tarihinde SEKA işçileri ilk kez greve çıkıyor. Çünkü bıçak artık kemiğe dayanmış durumda. Ortalama kıdem 10-15 yıl, buna karşılık ise ortalama ücret 96.000 lira civarında. Çalışma Bakanı İmren Aykut Türkiye'de "İşçilerin sefalet içinde olduğu doğru değil" diyor. Oysa SEKA işçisinin ücreti sefaletten de ötedir.

SEKA'da emeğin bu kadar ucuz sömürünün bu kadar azgın oluşuna karşılık, SEKA işçisinin bugüne kadarki suskunluğu, Selüloz-İş Sendikası'nın izlediği uzlaşmacı ve kaderci politikadan kaynaklanıyor.

SEKA işçisi uyandı!

SEKA'da emeğin bu kadar ucuz, sömürünün bu kadar azgın oluşuna karşılık SEKA işçisinin bugüne kadarki suskunluğu, Selüloz-İş Sendikası'nın izlediği uzlaşmacı ve kaderci politikadan kaynaklanıyor. SEKA'nın grevde olmasının esas nedeni SEKA işçisinin işveren karşısındaki kararlılığı ve 'artık yeter' deyip son bir yıldır gerici bürokrat sendikacılara karşı verdiği mücadelenin sonucudur. SEKA işçisinin bizzat Selüloz-İş yönetimine karşı yürüttüğü mücadele sonucu, işyerlerinde tartışmalar başlamış, şubelerde olağanüstü kurullar yapılmış ve genel merkez, genel kurula zorlanmıştır. İşte bu koşullarda toplu sözleşme masasına oturan Selüloz-İş'in uzlaşmacı ve gerici yönetimi, hazırlanan toplu sözleşme taslağında insiyatifi büyük ölçüde tabana bırakmak zorunda kalmıştır.

Önceki toplu sözleşmelerde KAMU-İŞ'in önerdiği ücret artışlarında aşağı yukarı anlaşan Selüloz-İş gerici yönetiminin bu kez işi zor.

Önceki toplu sözleşmelerde işveren sendikası KAMU-İŞ'in önerdiği ücret artışlarında aşağı yukarı anlaşan Selüloz-İş gerici yönetiminin bu kez işi zok. SEKA işçisi toplu sözleşmelerine kendisinin sahip çıkması gerketiğini, Türk-İş'e, Selüloz-İş'e rağmen haklarını arayıp greve çıkabileceğini anlamıştır. Sendikanın tutarsızlığının bilincine varan SEKA işçileri, sendikacıları adeta gözetim altına alarak "başıboş" bırakmamaktadırlar.

Grev kırıcılığı boşa çıkarılmalıdır

KİT'lerdeki 700 bin işçinin de umudu olan SEKA grevine karşı KAMU-İŞ ve hükümet de özel önlemler almış, grevi engellemek için elinden geleni yapmıştır. Önce "SEKA zarar eden bir kuruluştur" aldatmacası yayılmış, grevin başlamasına üç gün kala da, 3 Eylül'de basın ve yayın kuruluşlarınca ithal edilecek gazete kâğıdını tüm vergi ve harçlardan muaf tutan bir bakanlar kurulu kararnamesi yayımlanmıştır. Bu, gazete patronlarına sağlanan bir kolaylık, SEKA işçilerinin grevini boşa çıkarmaya yönelik bir girişimdir.

Öte yandan Türk-İş'in kaşarlanmış sendika ağaları, KAMU-İŞ'in verdiği % 38'lik ücret zammını kabul ederek kimin yanında olduklarını zaten göstermişlerdir. İşçiler Türk-İş'in bu tavrına karşı çıkmış, grevde ısrar etmişlerdir. Darphane işçileri, SEKA işçileri bunun somut örneğidir.

Gün dayanışma günüdür

SEKA grevinin 16. gününde görüştüğümüz İzmit'teki grev gözcülerinin en çok önem verdikleri şey sınıf dayanışması. Diğer işkollarındaki işçilerin gösterdiği dayanışmadan sevinçle söz eden grev gözcüsü bir işçi, **"Kocaeli ve çevresindeki fabrikalardan, tersanelerden, lastik fabrikasından işçi arkadaşlar vardiya çıkışlarında mutlaka uğrayarak bize güç ve moral veriyorlar. Bu duygu öyle bir duygu ki bunu anlamak, yaşamayan için çok zor"** diyor. Bir başka işçi **"birliğin ve dayanışmanın verdiği güç çok büyük"** diyerek şunu ekliyor: **"bütün işçiler birleşin!"**.

SEKA işçisinin bu sözlerine kulak verilmelidir. Basın ve yayın organlarındaki işçiler ve çalışanlar başta olmak üzere tüm işçiler SEKA'daki kardeşlerine destek ve dayanışmada bulunmalıdır. Özellikle basın işçileri! Gün dayanışma günüdür. Hükümet gazete patronlarına kâğıt kolaylığı sağlayarak destek verdi. Sizlerin de SEKA işçisine her türlü desteği esirgememeniz dayanışmanın gereğidir.

SEKA'da rakkamlar başka telden çalıyor.

SEKA bir kamu kuruluşu. Hükümete göre kârlı bir işletme değil, modernleştirilmesi gerekir. Ve ancak bu şartla SEKA işçisinin ücretleri karşılanabilir. SEKA'nın modernleştirilmesi ayrı bir şey, işçisinin durumu ayrı bir şey. Bunları kimse karıştırmasın. Gerçeği en açık sergileyen rakamlardan işte bunlardan bazıları:

1. SEKA'da işçi sayısı giderek azalıyor. Buna rağmen üretim hemen hemen değişmeden kalıyor. Böylece işçi başına üretim 1982'de 29 ton iken düzenli bir artışla 1987'de 34 tona çıkıyor.
2. SEKA'nın işletme kârı da düzenli bir biçimde artış gösteriyor. 1982'de 2 milyar lira düzeyinden 1987'de 8 milyar liraya yükseliyor.
3. SEKA'da işçi başına hasılat daha hızlı artarken işçi başına ücretler daha yavaş artmaktadır. SEKA'da bir işçinin maliyeti 1982'e göre 1987'de 3 katına çıkarken, işçi başına SEKA'nın hasılatı aynı dönemde 4 katına çıkıyor.
4. [illegible] dolarla ölçülmeye başlandığı Türkiye'de [illegible] SEKA işçisine uyguladığımızda tablo hiç iç açıcı değil. Ağustos 1980'de SEKA işçisinin ortalama saat ücreti [illegible] dolarken Ağustos 1988'de 0.40 dolardır.

Toplu sözleşmeler:

Ücret artışları enflasyona mağlup

Yoğun bir toplu sözleşme dönemi yaşanıyor. Görüşmelerin kiminde anlaşmaya varılırken, kiminde uyuşmazlığa gidiliyor ve çoğunluk greve çıkılıyor. İster görüşme masasında anlaşarak, ister grevin baskısıyla olsun sağlanan ücret artışları enflasyon karşısındaki kayıpları gidermeye yetmiyor. Gidermek şöyle dursun, durdurulmuş bile değil. Ücret artışları enflasyon artışına mağlup. İşçilerin 'birikmiş enflasyon alacağı' büyüdükçe büyüyor.

YHK döneminde "huzur ve güven ortamı" içinde "büyük milli menfaatler" uğruna büyük maddi kayıplara uğratılan işçiler, 1984'ten itibaren yeniden toplu sözleşme düzenine kavuştular. Geçen yıl bağlanan sözleşme sayısı 1978-79 rakamları düzeyine ulaştı, üstelik kapsadığı işçi sayısı da ikiye katlanmıştı. Ama bu sözleşmelerle sağlanan ücret artışlarının resmi enflasyon oranı karşısında ortalama kaybı 32 puan oldu. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na göre 1987 için enflasyon oranı % 67 idi. Oysa ücretlerdeki ortalama artış % 35 oldu.

Resmi enflasyon rakamlarının gerçeği tam olarak yansıtmadığını hatırlayacak olursak, gerçek kayıpların çok daha büyük olduğunu rahatlıkla kestirebiliriz. Resmi rakamlarla bile gerçek ücretler son on yıl içinde % 50'den fazla kayıba uğramıştır. Bugünkü ücretlerin gerçek alım gücü yirmi yıl önceki ücretlere göre % 60 daha düşüktür. Gerçek ücretlerdeki kayıplar uzun yıllardır değişmeyen bir seyir izlemektedir. Bu da sorunu daha yakıcı hale getirmektedir. Yapılan grevler ise bu seyri durduracak ve tersine çevirecek bir başarı sağlayamamıştır.

Toplu pazarlık, işçiler için ücretleri, maddi ve sosyal haklarını artırma mücadelesinin aracıdır. İki yıl için imzalanan sözleşmelerin döneminde giden enflasyon karşısında bu işlevi yerine getirmeleri mümkün değildir. İşçilerin hem yeni kazanımlar elde etmelerini sağlayacak, hem de bu kazanımları enflasyon karşısında koruyabilecek mekanizmalar düzenlenmelidir. Yoksa, en iyi sözleşme artışları bile, en fazlasından, kayıpları bir ölçüde hafifletebilecek ama durduramayacaktır.

E. Feli

AYLIK NET VE GERÇEK ORTALAMA ÜCRETLER

Yıllar	Gerçek ortalama ücretler	Endeks
1963	4518	1000
1967	4861	1076
1977	5568	1569
1987	2063	451

ENFLASYON VE ÜCRET ARTIŞLARI

Yıllar	İstikrarın enflasyon hedefi %	İlan edilen resmi enflasyon %	Ortalama ücret artışı %	Fark
1984	25	40	29	-14
1985	25	47	26	-21
1986	25	35	26	-9
1987	25	67	35	-32

Kaynak: 87 Petrol-İş Yıllığı

TÜSTAV

MESS sözleşmeleri imzalandı:

Lafla birlik olmaz!

Eylül ayında referandum siyaset gündemini işgal ederken metal işkolunda 120 bin işçi, 1988-1990 dönemi için toplusözleşme aşamasındaydı. Bu işkolunda grup toplu iş sözleşmeleri sözkonusuydu. Bir tarafta patronların örgütü MESS, diğer tarafta dört işçi örgütü: TürkqMetal, Otomobil-İş, Özdemir-İş ve Çelik-İş. Toplu sözleşme görüşmeleri bir çıkmazdaydı. MESS, Türk-Metal'le ve Otomobil-İş'le uyuşmazlık noktasındaydı. Özdemir-İş ve Çelik-İş'le ise görüşmeler devam ediyordu. Derken referandumun hemen öncesinde MESS'le Türk-Metal ve Çelik-İş anlaştılar. Böylece sözleşmelerin kaderi de bir ölçüde belirlenmiş oldu.

İki kere iki dört

Kapitalist düzeyde patronların ekonomik ve siyasal gücü vardır. Ama bu güç kırılmaz değildir.Bunu kıracak olan da başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kesimlerdir. "Zincirlerinden başka kaybedecek birşeyi olmayan" işçi sınıfı bunu yalnız ve yalnız bir tek şeyle, bilinçli örgütlü gücüyle başarabilir. İşçi sınıfının gerçek ve en önemli gücü birleşmede ve örgütlenmede yatar. Bu bilinçli birliğin karşısında hiçbir güç duramaz. Patronlar bunu iyi bildiklerinden işçilerin birleşmesini önlemeye, varsa bu birliği parçalamaya çalışırlar. Kapitalizmin başlangıcından itibaren bu böyle olmuştur. İki kere ikinin dört edişi kadar açık bir gerçektir bu. İşçiler bunu bir an bile gözden uzak tutmadan, patronlar karşısında mücadeleyi birlikte yürütmek zorundadırlar.

Ekonomik mücadele ve sendikalar

Ekonomik mücadelede işçilerin patronlar karşısında birlikte davranmak zorunda olması, sendikaları doğurmuştur. Geçen yüzyılda Avrupa'da kurulan ilk sendikalar da işçilerin kanı, canı pahasına, yani ancak mücadele yoluyla düzene kabul ettirilebilmiştir. Ama zamanla kapitalizm, sendikaları da uysallaştırmanın yolunu bulmuştur. Sarı sendikalar, bunun tipik örneğidir. Reformist sendikalar bunun örneğidir. İşte Türk-İş. Sarı sendikacılığın Türkiye'deki geleneksel temsilcisi. Sendikalardaki bu yozlaşma yüzünden günümüzde işçilerin önünde ikili bir görev vardır: Hem patronlara karşı mücadele etmek, hem de sendikalarını adam etmek!

İşçilerin birliği ama nasıl?

Toplu sözleşme mücadelesi başarılı sonuçlanmasa da MESS'e karşı mücadele bitmemiştir. MESS karşısında ezilmemek, yenilmemek ve başarılı sözleşmeler yapmak için metalurji işçileri birleşmek zorundadır. MESS'in karşısında 4 ayrı sendikada örgütlü olmak birlik önünde aşılmaz bir engel değildir. Yeter ki işçiler bu bilinçte olsunlar, Yapılacak şey MESS'e karşı el ele vermek ve birlikte davranmanın önüne geçen sendikacıları silkelemektir. Olaylara, sendikaların tutumuna bakacak olursak bu gerçek daha açık olarak ortaya çıkar. Şöyle ki, bir önceki sözleşme döneminde de birlik çağrıları yapılmış ama havada kalmıştı. Hiçbir somut birlik gösterisi olmamıştı. Bu dönemde durum az da olsa farklı oldu. Bu kez hiç olmazsa üç sendika birlik olayını biraz daha zorlar gözüktüler.

Bir kez daha görüldü ki, işçilerin görevi ikilidir: hem patronlara, hem de mevcut sendikal önderliklere karşı mücadele ve birlik.

Otomobil-İş, Özdemir-İş ve Çelik-İş Sendikaları yöneticileri geçtiğimiz Ağustos ayı sonuna doğru Türk-Metal Sendikası'na gidip birlikte mücadele çağrısı yaptılar. Ama Türk-Metal bunu reddetti. Türk-Metal yöneticilerinin bu tavrı, onların sarılığını apaçık ortaya koymaktadır. Türk-Metal üyesi işçilerin nezdinde bu sendika ağaları teşhir edilmelidir. Onların bu tavrının patronların ekmeğine yağ sürdüğü anlatılmalıdır. Nitekim MESS'le sözleşmeye ilk imza koyan da Türk-Metal oldu.

Ama diğer üç sendikanın birlik konusundaki tavrını da enine boyuna incelemek gerekir. Şimdiye kadar özellikle Otomobil-İş, geçen toplu sözleşme döneminde de birliğe önem veren bir eğilim içinde olduğunu göstermiştir. Özdemir-İş ve Çelik-İş'in ise bu eğilimi görüldüğü kadarıyla göstermeliktir. Nitekim Türk-Metal'den bir gün sonra da bizzat Çelik-İş MESS'le anlaştı ve ikiyüzlülüğünü ortaya koydu. Böylece pratiğin de gösterdiği gibi, birliğin, sadece çağrılarla gerçekleşmediği ortaya çıktı. Çünkü birlik için aktif mücadele şarttır. Zaten birlikte mücadele edelim diyen üç sendika da nasıl bir birlik, hangi hedeflerde birlik, ne tür mücadele birliği konusunda hiçbir somut, ortak plan geliştirmiş değildi. Yalnızca Türk-Metal'i suçlamak ve teşhir etmekle yetindiler. Tüm işçilerin eylem birliğini sağlamak üzere, bizzat işçiler harekete geçirilmeöliydi. Otomobil-İş de dahil, birlik yanlısı sendikalar yürüyüş, miting vöe benzeri kitlesel gösterilerle birlik anlayışını eylem alanlarına ve toplu sözleşme maddelerine taşımalıydılar. "MESS dayatmalarına hayır" şapkaları takmak ve çeşitli direniş biçimleri geliştirmek ne kadar gerekli ve önemliyse, Otomobil-İş üyesi işçi gruplarının, diğer sendikaların üyelerini ziyaret edip birliğin önemini vurgulamaları ve ortak tavır geliştirmek konusunda ikna kampanyası yürütmeleri o kadar, hatta ondan da önemli olsa gerektir. "Ortak tavır-ortak mücadele"ye önem veren Otomobil-İş üyesi işçiler; bütün bu gelişmelerden çıkarılması gereken sonuç şudur: MESS'e karşı gerçekten kalıcı başarılar elde etmek, "MESS'i ezdik" diyebilmek, ancak doğrudan doğruya işçilerin ortak mücadele konusundaki kararlılığıyla ve çabasıyla mümkün olabilir. Hem sizler, hem de diğer sendikaların işçilerinin önünde, ikili bir görev olduğu iyice ortaya çıkmıştır: MESS'e karşı elele vermek ve işçilerin önünde engel oluşturan, sarı, reformist sendikacıları silkelemek! Aşağıdan zorlanmadıkça sınıfın hem eylem hem örgütsel birliğinin sağlanamayacağına tarihten örnekler çoktur. Kaderiniz kendi ellerinizdedir.

R. Işık

Türk-İş yöneticileri işçilerin başından defedilmelidir!

Güven ANIL

Türk-İş önderliği devlete ve patronlara göbekten bağlıdır. İşçi haklarını hedef alan saldırılar karşısında sürekli uzlaşma, teslimiyet yolu arayan Türk-İş, işçileri mücadeelesizliğe itmektedir.

Günümüz Türkiye'si ücretliler için gerçek 'cehennem'e dönmüş bulunuyor. Çalışanların yaşam düzeyi son 10 yıldır düşmektedir. Egemen sınıflar, çalışanlardan yükselen hoşnutsuz sesleri gerçek dışı bir yakınma olarak nitelemekteler; siyasal iktidar da refahın hızla arttığını iddia etmekte. Ama uluslararası kapitalizmin merkezi kuruluşlarının bile rakamları gerçeği saptıyor. İşte Dünya Bankası'nın son raporunda Türkiye'de gerçek ücretlerin son 10 yılda % 50 düşüş gösterdiği, 1985 yılı ücretlerinin 1965 yılı gerçek ücretleri düzeyine düştüğü dile getiriliyor.

Bu tek gerçek bile Türkiye'de toplumsal eşitsizliğin derinleştiğini, işçi sınıfının ve bütün çalışanların yoksullaştığını ifade ediyor. Aynı zamanda bu durum işçi hareketindeki gerilemeye de karşılık düşüyor. 70'li yılların sonlarına doğru MESS grevleriyle birlikte burjuvazinin artan saldırganlığı, 1978'de sıkıyönetim ilanı ve nihayet 12 Eylül'e varan süreç bu gerilemeyi ifade ediyor. Burjuvazinin gerici saldırısına karşı işçi hareketinin de, sosyalist hareketin de yeterli savunmayı hazırlayamadıkları bu süreçte açığa çıkmıştır. Bugün süregiden gericilik koşullarında geçmişe hayıflanmadan ondan ders çıkararak geleceği hazırlamak gerekiyor. Bunun için de ilk elde sınıfın örgütlenmesi ve örgütlenmeleri içinde yeralan sınıf düşmanlarından kurtulmak gerekiyor.

Düzenin Sadık Hizmetkârı Türk-İş Yönetimi

Bugün işçi hareketi perdeyi aralayıp karanlıktan kurtulma mücadelesine girmenin işaretlerini vermektedir. Ancak bu adımları örgütlerinin bir çoğunu kaybetmiş olarak ve daha geriden başlayarak atıyor.

Daha da ciddi sorun, işçi sınıfının en örgütlü gücü olan Türk-İş'in devlete ve kapitalistlere bağımlı bir yönetime sahip olması, Türk-İş'in geleneksel devlet sendikacılığını sürdürüyor olmasıdır. Burjuvazinin bütün bu dönemde işçi haklarına doğrudan saldırısında işçileri pasifleştiren, mücadelesizliğe iten Türk-İş yönetimi bugün de bu rolü sürdürüyor.

Türk-İş yönetiminin bugün güya şikayet ettiği sendikal yasaklara yolu açan 1982 Anayasası'na evet dediği unutulmadı.İşçi haklarını gaspeden 12 Eylül hükümetine genel sekreter Sadık Şide'yi bakan olarak takdim ettiği, bizzat Sadık Şide'nin Sosyal Sigortalar Yasası'nı değiştirerek, emeklilik hakkını ve aylıkların geriletilmesine neden olduğu da unutulmadı. Bugün de Türk-İş işçilerin tepkisine rağmen toplu sözleşmelerde Özal hükümetinin tavrına uyarak geleneksel karakterini sürdürdüğünü ortaya koydu. İşçi sınıfının çemberi kırmak için hareketlendiği, muhalefetini açıkça göstermeye başladığı son dönemlerde Türk-İş, zorlana zorlana ilan ettiği miting ve gösterileri, sonradan, Bizantizm yaparak belirsiz geleceğe erteledi. Geçmişte oluşan kutsal ittifak bugün de süregitmektedir. Bu ittifak; kapitalistler, hükümet ve Türk-İş yönetiminden oluşmaktadır. Bugün işçi sınıfının kaybettiklerini kazanması ve yeni kazanımlar elde etmesinin önünde Türk-İş yönetimi ciddi bir engeldir. Bu yönetim defedilmeli, Türk-İş bu üçgenden kopmalıdır.Bu bir hedeftir. İşçi sınıfı karanlığı yırtmak için bu hedefi ciddi olarak önüne koymak zorundadır. Bu hedefe elbette bugünden yarına ulaşılması beklenemez; ancak beklemekle de sorun çözülemez.

Günümüz Türkiye'si ücretliler için artık gerçek bir 'cehennem'e dönmüş durumda. Geçim düzeyi sürekli düşüyor. 1985 yılı ücrelerinin alım gücü ancak 1965 yılı ücretlerinin düzeyinde.

Yönetim Değişikliği Tek Başına Çözüm Değildir

Türk-İş yönetiminin iflas ettiği, işçilerin bu yönetimden birşey bekleyemeyeceği, işçi yığınlarınca da bilinen bir gerçektir. Sorun ve gerekli olan, müflisin adını koyacak bir odağın oluşabilmesi, oluşturulmasıdır. Son genel kurulda yönetime aday olan sosyal demokrat sendikacılar o zaman olduğu gibi geçen sürede de bir sendikal muhalefet ve mücadele programı oluşturamamışlardır. Bu anlamda sorunu salt bugünkü yöneticilerin değişmesi olarak anlamamak gerekiyor. Esas olan devletten ve burjuvaziden bağımsız sendikal programın oluşturularak onun etrafında örgütlenmek ve bugünkü yönetimi bir daha gelmemek üzere göndermektir. Sosyal demokrat sendikacıların uzun yıllar Türk-İş yönetimine ortak oldukları unutulmamalıdır. İğdiş edilmemiş sınıf sendikacılığı, ancak düzene karşı bir siyasal güçle, sosyalist odakla sağlanabilir.

Düzenle uzlaşmayı reddetmeden, işçi sınıfının kısa ve uzun vadeli hedeflerini kararlı bir şekilde savunmak mümkün değildir. Düzenle uzlaşmayan sosyalist programın sendikal mücadelede hayat bulması şarttır. Bunun ötesinde aranacak dengeler, sosyal demokrat eğilimlerden umut beklemek, yerinde saymak olacaktır.

Sendikalarda Sosyalist Yol

Sendikalarda tabanın insiyatifini geliştirmeden sosyalist görevin yerine getirilemeyeceği birçok deneyle sabittir. Sendikalar ne derece profesyonel sendikacıların hakimiyetindeyse o derecede sınıftan kopmakta, mücadelesizliğe itilmekte sınıfın çıkarlarından uzaklaşmaktadır. Taban insiyatifinin etkin olmadığı bir sendikal anlayış bugünkü durumu değiştirmeye muktedir olamaz. Bu anlayış lafla, "sınıf ve kitle sendikacılığı" vurgulamalarıyla da gerçekleşemez. Unutmayalım ki DİSK'in bir dönem sosyalizmi ağızdan düşürmeyen yöneticileri bugün sosyal demokratlığa terfi etmişlerdir.

Son dönemde işçilerin içine hapsedildikleri çemberi kırmak için hareketlenmeye çalışması ve tepkisini dile getirmesi, Türk-İş yönetimini zorluyor.

Ama bütün bunlara rağmen zaman zaman yanlış anlayışlar sosyalist hareket içinde de boy verebilmektedir. "Türk-İş'te birlik" önerisi bu yanlış anlayışın tipik bir yansımasıdır. Sosyal demokrat önderliğin yönetime geçmesiyle yukardan Türk-İş'te etkin olmak kimi sol anlayışlarda bir amaç olmuştur. Bu gerçekleşse dahi böyle bir kazanım güçlü bir mevzi yaratabilir mi? DİSK'in 12 Eylül karşısındaki durumunu neyle açıklayabiliriz? Sınıfın kavramadığı, sahip çıkmadığı bir örgüt, mücadele aracı olma niteliğine de sahip olamaz. O halde sendikalarda sosyalist yol, örgütlü işçilerin sendikalarına sahip çıktığı kitle sendikalarını yaratmak olmalıdır. Bu açıdan sosyalist işçilerin sendika yönetiminde olması elbette bir amaçtır, ama tek başına yeterli değildir. Sendikalarda taban ve önderliğin birbirine sıkıca bağlı olduğu bir yapı oluşturulmalıdır. Mücadele önderliğin çıkışlarına göre değil, taban ve önderliğin bütünsel hareketiyle gelişmelidir.

Bugün sendikal önderlikler işçi sınıfının dayanışmasını, burjuvaziye karşı güçlü bir mücadele verebilmesini sağlamıyor, hatta bu mücadelenin engelini oluşturuyorlar. % 10 barajı ile boğuşan bağımsız sendikalar güçlü bir çıkışın odağı olmaktan uzaklar.

Bugünün yıkım koşullarında Türk-İş önderliğini değiştirmeyi beklemekle, % 10 barajını aşmaya çalışmakla yetinmemek gerekiyor. Değişim ilerde gerçekleşebilir; ama bunun yolu bugünden bu önderliği aşacak eylem tarzını oluşturmaktan geçiyor. Polonya'da Dayanışma Sendikası'nın yasal sendikayı ordusuz generale döndürdüğü türden kitle eylemi bu yolu açabilir. Her fabrika, her grev, her direniş, bugünün uzlaşmacı sendikal önderliklere teslim edilmeden ve onlardan birşey beklemeden bizzat mücadele eden işçilerin kendileri tarafından belirlenmelidir. Baskıcı bir rejimin, yasaklar rejiminin kurallarını yok ederek onu aşacak olan, bu mücadelenin kendisidir.Bugünün sarı-bürokratik sendikal yönetimine direnip onu alaşağı ederek bir işçi önderliği ancak böyle bir mücadeleyle oluşabilir. Yolu belirleyecek olan işçi hareketinin kendisidir.İşte burada sosyalist işçilere önemli görevler düşüyor. Bunun da başında, sendikalist sınırlar içinde kalınmaması geliyor. Her mücadele alanında insiyatifi doğrudan kendileri alan işçiler kendi öz organlarını da yaratacaklardır. Bu yol bugünün işlevsiz sendikal önderliklerini de aşmanın yoludur.

İlkeler ve İşçi Hareketi

Artık sendikaların işçilerle işverenler arasında tampon olmaktan çıkarılması gerekiyor. Sendika yöneticileri de bu görevi yerine getiren memurlar olmaktan menedilmelidir. Geleneksel sendikal önderlikler her aşamada iflaslarını sergiliyorlar. Toplu sözleşmeler işçiler tarafından tepkiyle karşılanıyor. İşçi sınıfı, sendikacılardan hoşnutsuzluğunu çeşitli biçimlerde dile getirmektedir. Ancak bu hoşnutsuzluk tutarlı bir kanala henüz akamamaktadır. İlk elde oluşturulması gereken, geleneksel sendika yönetimini aşacak olan işçilerin karar organlarının oluşturulmasıdır.Bu organlardır ki her grevde, her eylemde işçileri uzlaşmacı sendika yönetimlerine mahkum olmaktan kurtaracaktır. Bunun ardından bağımsız sınıf sendikaları yeşerebilir ve bugünün dumura uğramış sendikal yapıları aşılabilir.

İşçi hareketi gerçek sendikal harekete ulaşma yolunda üç temel noktayı benimsemelidir.

a) Devletten ve burjuvaziden bağımsız sendikalar:

Bu olmazsa olmaz şarttır. İşçi sendikaları, işçi sınıfının çıkarlarını savunmak üzere vardırlar. Uzlaşmayı ve işçi sınıfını düzene kanalize etme görevini üstlenen sendikalar sınıfı silahsız bırakıyorlar. Kapitalist düzenin sürekliliğinin arac ı haline geliyorlar. Kapitalist düzenin krizinden işçi sınıfının hiçbir sorumluluğu yoktur. Burjuvazinin dayattığı kemer sıkma politikalarını benimseyen sarı-devlet sendikacılığı işçilerin değil, burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmektedir. Sınıf sendikacılığı, böyle bir uzlaşmayı ilkesel olarak reddeder.

Patronların, hükümetin ve Türk-İş yöneticilerinin işçilere karşı kurduğu kutsal ittifak varlığını sürdürmektedir.

b) Siyasetten bağımsız olmayan sendikalar:

Sınıf sendikacılığı ulusal ve uluslararası siyasal süreçten bağımsız hareket edemez. İşçi sınıfının mücadelesi sadece ekonomik taleplerle sınırlandırılıp toplumun diğer ezilen kesimlerinden bağımsız olarak yürütülemez. Aksi, sınıfın yalıtlanmasına ve başarısızlığına yolaçar. Sendikal hareketin bağlaşacağı siyasi güç burjuva düzen partileri değil, sınıfın bağımsız sosyalist gücüdür. Bugünün koşulları hem sendikal alanda hem siyasal alanda güçlü örgütlenmenin yaratılması hedefini birlikte gündeme getirmektedir. Acil ve demokratik taleplerin güncelliğini sürdürdüğü günümüz koşullarında, sınıfın kısmi sorunlarıyla sınırlı mücadelenin, güncel kazanımlar için bile başarı şansı, olsa olsa geçici olabilir. Başarının yolu sınıfın bağımsız siyasal gücünün oluşturulmasından geçiyor.

c) Sendikal demokrasi:

Sendikal mücadelenin gücü işçilerin sendikalarına sahip çıkmasında yatar. Bu ise sendikalarda yönetici-yönetilen ayrımının azalmasıyla kazanılır. Önderlik elbette gereklidir, ama bu önderlik sınıfın çıkarlarıyla uyumlu olduğu sürece hayatiyet bulur. Sendikaları işçi sınıfının canlı organlarına dönüştürmek sendikal demokrasiden geçer.Sendikal demokrasi, birliğin de vazgeçilmez önkoşuludur.Sendikal demokrasiyi yaşama geçirmede önemli kaldıraçlar vardır ve bunların üzerinde ısrarla durulmalıdır:

— Toplu sözleşmeler işçilerin onayı alınarak imzalanmalıdır.

— Sendikaların yöneticileri ve işyeri temsilcileri işçilerce seçilmeli, gerektiğinde yine işçiler tarafından geri alınabilmelidir.

— Sendikaların, hukuki-mali bütün kayıtları tüm işçilere açık olmalıdır.

— Sendika yöneticilerinin ücretleri en fazla kalifiye işçi ücreti kadar olmalıdır.

— Sendika içi muhalefetin hakları güvenceye alınmalı, sendika yayın organında görüşleri yer almalıdır.

Bu üç temel noktayı hayata geçirmenin yolu, yeni mücadele yol ve araçlarıyla mümkündür. Bu yolun açılabileceğinin işaretleri vardır. Dipten gelen dalga, kabukları çatırdatmaktadır. İşçi hareketinin, kendi kaderine kendisinin sahip çıkmasından başka yolu olmadığı giderek gün ışığına çıkıyor. Şimdiye kadar işçilerin kaderlerini ellerine teslim ettiği sendikal bürokrasi, işçilere yıkımdan başka birşey getirmedi. Şimdi yıkılması gereken ilk başta onlardır. Böylesi bir mücadelenin temel kılavuzu da sosyalist demokrasidir.

TÜSTAV

Tarihte bir dönüm noktası:

EKİM DEVRİMİ

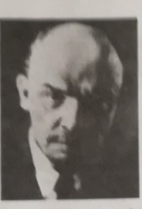

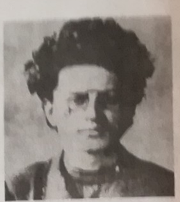

Rusya'da iktidarı işçi, asker ve köylü Sovyetlerine veren 1917 Ekim devrimi, insanlık tarihinde önemli bir dönüm noktasını belirler. Yılların inişli çıkışlı mücadelelerinin bir sonucu olan devrim, etkilerini Rusya'nın sınırları ötesine taşımıştır. Uluslararası işçi hareketi ve sosyalist hareket içinde önemli bir deney ve esin kaynağı olmayı sürdüren Ekim devrimi, bugün birbiriyle çelişecek düzeyde farklı yorumlara tabi tutulmakta.

1914 yılının Ağustos'unda dünya savaşı patlak vermişti. Kendi burjuvazilerinin yanında savaştan yana tavır alan sosyal demokrat partiler ve İkinci Enternasyonal, işçi sınıfı enternasyonalizmine ihanet etmişti. Bu tavra şiddetle karşı çıkan Lenin, emperyalist savaşın silahların hakim sınıflara çevrildiği bir iç savaşa dönüştürülmesini savunuyordu.

1917 Ocak'ında Rusya'da 575 bin işçi grevdeydi. Ekmeğin karneye bağlanmasına 19 Şubat'ta kitlesel bir gösteriyle karşılık verildi. 21 Şubat'ta Petrograd'ın en büyük fabrikası Putilov'da işçiler ücret artışı isteğiyle greve çıktılar. 1905 devrimi Rus-Japon savaşının peşine gerçekleşmişti. Dünya savaşı da 1917 Şubat ve Ekim'ine yol açacaktı.

Şubat devrimi

1917 Şubat devrimine varan olayları başlatan, tekstil işçisi kadınların grevi oldu. 23 Şubat (8 Mart) uluslararası kadın günüydü. Sosyalistler bugünü alışıldık biçimlerde,toplantılar, konuşmalar ve bildirilerle anmayı düşünüyorlardı. Hiçbir siyasi grup grev çağrısı yapmamıştı. Bolşeviklerin şehir komitesi de greve karşıydı. Yapılacak grev derhal bir açık çatışmaya dönüşebilirdi. Oysa militan eylem için henüz vakit erkendi. Çünkü parti daha hazırlıklı değildi. Kadın işçiler bunlara kulak asmadılar ve greve çıktılar.

Grev kıvılcımı ortalığı ateşe verdi. Aynı gün, saatlerce kuyrukta bekledikten sonra ekmek alamayan yüzlerce insan Petrograd şehir meclisine yürüyüşe geçti. Ertesi gün Petrograd'da 240 bin işçi grevdeydi. Ulaşım durmuş, öğrenciler sokağa dökülmüşlerdi. Şubat devrimi, tüm devrimci önderliklerin karşı çıkışlarının üstesinden gelerek tabandan yükselen bir devrimdi.

Kadın grevciler askeri saldırıların kırılmasında ve askerlerin kazanılmasında da anahtar rol oynadılar. İlk isyan 27 Şubat'ta gerçekleşti. Askerler komutanlarını vurdular. Askerlerin isyanı hızla yayıldı. Polis silahsızlandırılıyor, işçilere silah dağıtılıyordu. Politik tutuklular da serbest bırakılmıştı.

İsyana karşı birliklerini seferber edemeyen, kararlarını artık hayata geçiremeyen Çar, 2 Mart'ta tahtını terketti. İşçiler ve askerler iktidar istiyordu. Menşevikler ve Kadet partisi ise çarın geri dönmesinden korkuyorlardı; daha çok ise uyanan işçi sınıfından.

Petrograd'ın denetimi işçi ve askerlerin elindeydi. Tek otorite olarak ise temsilci seçimleriyle hızla oluşturulan Sovyet'i tanıyorlardı. Ama hem Sosyal Devrimciler hem de Menşevikler, işçilerin uğruna mücadele ettikleri taleplerden derhal vazgeçtiler. Sekiz saatlik işgününden, toprak reformundan, barış ve cumhuriyet ilanından söz etmiyorlardı.

Geçici hükümet

Toprak sahibi soyluların temsilcisi Oktobrist parti ile burjuvazinin temsilcisi Kadet Partisi Prens Lvov başkanlığında bir geçici hükümet kurdular. Sovyetlere hakim olan Menşevikler ve Sosyal Devrimciler hükümeti destekleyeceklerini ama kabinede yer almayacaklarını açıkladılar. Zaten hükümet, devrimin fiili ve meşru tek gücü Sovyet'in desteği olmadan süremezdi. Ama hükümetin de devrimi çarın tahttan indirilmesinden öteye götürmeye niyeti yoktu. Savaşı sürdürmeyi ve bunun için gerekli toplumsal ve askeri disiplini sağlamayı hedefliyor, hatta monarşiyi kurtarmayı bile düşünüyordu.

İlk karşı çıkış askerlerden geldi. Askerler komutanlarını seçme hakkı istiyorlardı. Baskının gücü karşısında ve isteklerinin hilafına Sovyet liderleri bu talebi kabul etmek zorunda kaldılar. Böylece ünlü 1 no'lu karar yayınlandı. İkinci salvo ise işçilerden geldi. İşçiler ücretleri artırılmaz ve sekiz saatlik işgünü kabul edilmezse işbaşı yapmayacaklarını ilan ettiler. Tabanın zorlamasıyla işverenlerle görüşen Sovyet yetkilileri işçilerin isteklerini kabul ettirdiler.

Prens Lvov'un hükümeti gerçek duruma uygun düşmüyordu. Menşevikler ve Sosyal Devrimciler eğer devrimin kaderini bundan çıkar sağlamaya çalışan soylulara ve burjuvaziye terk ederlerse kitlelerin kendilerini dinlemeyeceğini gördüler.

Bolşeviklerin durumu

Sovyette küçük bir azınlık olan Bolşevikler ise tam bir yönelişsizlik içindeydiler. Kimi uç önerilerde bulunurken, kimi de uzlaşmacı bir yaklaşım gösteriyordu. Sürgünden dönen Kamenev ve Stalin savaşa karşı muhalefet çizgisinden vazgeçtiler. Hükümeti destekliyorlardı. Menşevik çizgiden bir farkları kalmamıştı. Hatta bazı yerlerde tek parti gibi hareket ediyorlardı. Ortalığı birleşme söylentileri kaplamıştı.

Lenin Rusya'ya döner dönmez ünlü Nisan tezlerini bu tavra karşı geliştirdi. Şubat devriminin demokratik kazanımları ancak sosyalist devrimle korunabilir ve tamamlanabilirdi. Bunun için geçici hükümet-Sovyet şeklindeki ikili iktidar hali, işçilerin ve emekçilerin eylemiyle kendi öz örgütleri Svyetler lehine çözüme kavuşturulmalıydı. Savaşa gerçek, demokratik ve dayatılmamış bir barış ile son vermek, diğer ülkelerde de emekçilerin iktidarı kurulmadan mümkün görülmüyordu. Geçici hükümetin desteklenmesinden derhal vazgeçilmeliydi. Menşeviklerle birlik ihanet demekti.

Nisan'da yapılan Bolşevik konferansı Kamenev ve Stalin'in değerlendirmeleri doğrultusunda karar vererek Lenin'in tezlerini büyük bir çoğunlukla reddetti. Lenin parti tabanında, Bolşevik işçi ve askerler arasında aradığı desteği buldu. Bir sonraki Bolşevik kongresinde yeniden oylanan tezler büyük bir çoğunlukla kabul edildi. Bolşevik partisi devrim yoluna girmişti. Konferans Menşeviklerle birliği reddetti. Geçici hükümetin "toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin hükümeti" olduğunu ilan etti. "Bütün iktidar Sovyetlere" sloganını benimsedi.

Petrograd Nisan ve Mayıs ayı boyunca kendiliğinden patlak veren savaş aleyhtarı kitlesel gösterilere sahne oldu. Geçici hükümet istikrarını yitirmişti. Menşevikler ve Sosyal Devrimciler Kadetlerle yeni bir koalisyon hükümeti kurdular. Hükümette on kapitalist, altı da sosyalist bakan vardı. Yeni hükümet öncekinden farklı bir programa sahip değildi. Denetim Kadetlerin elindeydi. Sosyalist bakanların görevi yalnızca bu programı Sovyetin hoşuna gidecek bir biçime sokmaktı.

Taktik savaşı

Haziran ayı başında ilk Rusya Sovyetler Kongresi toplandığında, Menşevikler ve Sosyal Devrimciler hâlâ çoğunluktaydı. Bolşeviklerin oyları ise % 20'nin altındaydı. Fakat Bolşevik delegelerin büyük çoğunluğu sanayi merkezlerinden gelen işçilerdi. Bolşevikler sanayi merkezlerinde hızla güçleniyorlardı. Kongrenin peşine düzenlenen gösteri bunu kanıtlıyordu. Pankartlar Bolşevik sloganlarla doluydu: "Kahrolsun on kapitalist bakan!", "Kahrolsun savaş!", "Bütün iktidar Sovyetlere!"

Temmuz ayında beklenmedik bir biçimde patlak veren kitlesel gösteriler, geçici hükümete ve Sovyet yönetimine karşı tepkiyi dile getiriyordu. Göstericiler koalisyon hükümetine son verilmesini, kapitalist bakanların çekilmesini, cephedeki taaruzların durdurulmasını, toprağın ulusallaştırılmasını ve üretimin devletin kontrolu altında alınmasını istiyordu.

Menşevikler ve Sosyal Devrimciler uzlaşmacılığı sürdürdüler. Burjuvazinin temsilcisi Kadetlerle yeniden koalisyona gidildi. Temmuz olayları üzerine devrim düşmanları Şubat devriminin kazanımlarını hedef alan bir kampanya başlattılar.

Başbakan Kerenski'nin ordunun başına getirdiği general Kornilov geçici hükümeti ve Sovyeti dağıtmak üzere harekete geçti. Kadetler onu desteklemek üzere hükümetten çekildiler. Kornilov'la Sovyetlere karşı komplo hazırlamayı planlayan Kerenski, şimdi Kornilov'un saldırısını durdurabilmek için Sovyetlerin yardımını istiyordu. Kerenski'nin komplo hazırlıklarını öğrenen Sosyalist bakanlar da hükümetten çekilmişlerdi. Sovyetleri Kornilov'a karşı harekete geçirebilecek en önemli güç Bolşeviklerdi. Bolşeviklerin örgütlediği savunma Kornilov'u yenilgiye uğrattı. Sonucu alan silahlar değil, "Önce Kornilov, sonra Kerenski" sloganıyla yürütülen Bolşevik propaganda olmuştu. Askerleri Kornilov'u terk edip saf değiştirmişlerdi.

Ayaklanma

Kornilov'un yenilgiye uğratılmasından sonra Bolşevikler güçlenmeye devam etti. İşçiler, köylüler ve askerler Bolşeviklere yöneliyordu. Böylece Sovyette çoğunluk Bolşeviklere geçti. Bu arada 1905 devriminde Sovyetin önderliğini yapan ve bağımsız bir grubu bulunan Troçki'nin de Bolşevik partisine katılmış olması Bolşevik propagandayı iyice etkinleştirmişti.

Eylül ve Ekim ayı Lenin'in saklandığı yerden ayaklanmanın örgütlenmesi gerektiği yolunda partiyi ikna etmesiyle geçti. Merkez komitedeki kararsız unsurlar ikna edilmeye çalışılırken Troçki de Sovyet içinde oluşturulan Askeri Devrimci Komite'de ayaklanmanın örgütlenmesini yürütüyordu. Bundan ötesi propaganda ve teknik hazırlıktı. Askeri garnizonların devrimden yana çekilmesi hedefine de ulaşılarak 26 Ekim'de geçici hükümet alaşağı edildi ve "bütün iktidar Sovyetlere" sloganı fiiliyata geçti.

Şubat'tan Ekim'e geçen çalkantılı süreçte, üzerinde durulması gereken en önemli nokta şudur: Şubat devrimi çarı iktidardan uzaklaştırmış, burjuvazinin istekleri doğrultusunda bir hükümet ile işçilerin, emekçi yığınların ve ezilenlerin seçilmiş temsilcilerinden oluşan bir "Sovyet" yaratmıştı. Bu, fiili bir ikili iktidar dönemiydi. Sovyetin onayı olmayan hiçbir karar uygulanamıyordu. Lenin bu ikili iktidar durumunun işçiler, emekçi yığınlar ve ezilenler lehine çözülmesi, "Sovyet"in iktidarına yol açması gerektiğini kavradı.

Bunun yolu ise Sovyet'te çoğunluğu bu görüşe kazanmaktı. Çünkü "kitlelerin kurtuluşu kendi eseri olacaktır" anlayışı bunu gerektiriyordu.

Lenin ve Troçki, bu hedefi engelleyecek, demokratik yanılsamalarla dolu her yönelişe şiddetle karşı çıktılar. Demokratik Konferans, Kurucu Meclis gibi artık "Sovyet iktidarı"nı engelleyecek adımları taktik bir zenginlikle bertaraf ettiler.Ekim Devrimi, "Sovyette Bolşevik çoğunluğu sağlamak" ve partinin siyasal önderliğiyle kitleleri iktidar hedefine yöneltmede zengin taktikler geliştirmesi yönünden de öğreticidir. Zaten bu ikisinin yokluğu halinde, yani bunu gerçekleştiren Lenin ve Troçki gibi liderlerin yokluğu halinde Ekim Devrimi de insanlık tarihinde yerini alamazdı.

E. Faik

Şili:

Pinochet cuntası sallanıyor

Şili diktatörü Pinochet, 11 Eylül 1973'te Cumhurbaşkanı Salvador Allende'yi öldürerek iktidara el koymuştu. Cunta rejimi şimdi onbeşinci yılını dolduruyor. Yıllarca diktatörlüğün baskısı altında ezilen, sindirilen ve yüzbinlerce kayıp veren kitleler, yeniden ve patlarcasına meydanlara dökülüyor.

Cunta, yükselen bu kitlesel muhalefet karşısında yeniden ve yeni biçimler altında rejimin istikrarını sağlamayı umuyor. Bu amaçla planlanan referandum yoluyla sekiz yıl daha iktidarda kalmayı planlıyor.

Demokrasinin cuntası

"Kurumsallaşma" olarak adlandırılan plana göre, burjuvazinin çıkarları doğrultusunda ve cunta eliyle çok özel bir demokrasi biçimi (!) inşa ediliyor. "Korumalı" ya da "gözetim altında" diye anılan bu demokraside, yaratılacak parlementer görüntüye kaışın iktidar gerçekte yine ordu ve büyük sermayenin ellerinde olacak. Planın ilk adımı olarak 1980'de düzenlenen hileli referandumla Cunta'nın hazırlattığı Anayasa onaylandı. İkinci adımı ise komutanlarca aday olarak önerilecek olan Pinochet'yi sekiz yıllığına Cumhurbaşkanı yapacak olan referandum.

Plana göre 1990'da yerel seçim, 1997'de de çok adaylı başkanlık seçimi düzenlenecek ve "kurumsallaşma" ile "demokrasinin inşası" tamamlanacak. Yani, açık dikta yönetiminden, "örtülü bir diktatörlüğe" geçilecek. Ama siyasi partiler, sol örgütler, sendikalar ve kitle örgütleri için bir değişiklik olmayacak.

Referanduma karşı tavır

Referandum konusunda üç farklı tavır geliştirilmiş durumda. "Korumalı demokrası"dan yana olanlar kendi içlerinde de ayrılıyorlar. Bir kesime göre rejimin istikrarı ve sürekliliği için en ideal aday Pinochet. Diğer kesim ise bir sivil ya da başka bir askerce yürütülecek Pinochet'siz bir "pinochetciliği" tercih ediyor.Bazıları ise ara bir çözüm olarak, Pinochet'in askeri ünvanlarını terk etmesi ve bir "sivil" olarak önerilmesinden yana.

Burjuva siyasal muhalefetten sol kesimlere dek uzanan geniş bir akım başka bir tavır geliştiriyor. "Diktatörlüğe hayır!" sloganıyla kampanya yürüten bu kesim, cuntanın referandumda yenilgiye uğratılmasının bir egemenlik ve rejim krizine yol açacağını, bunun da güdümsüz bir demokratikleşme sürecini harekete geçireceğini ileri sürüyor. Eğer referandum sonucu "hayır" çıkarsa Pinochet bir yıl daha iktidarda kalacak, sonra da seçime gidilecek.

Üçüncü kesim ise, referandum sonucunun ne olursa olsun halkın özlem ve taleplerinin gerçekleşmeyeceği değerlendirmesi yapıyor. Referandumun ancak diktatörlüğün kurumsallaşmasına yarayacağını belirtmekle birlikte, cuntanın adayının kaybetmesinin belli koşullarda rejim bunalımına yol açabileceğini de kabul ediyor. Belli koşullardan kasıt ise kendi öz ekonomik demokratik talepleri doğrultusunda seferber olmuş bir kitle hareketliliği.

Bunların dışında da daha çok küçük ve radikal sol örgütler de boykot tavrı geliştiriyorlar.

Durum Pinochet için zor

Kamuoyu yoklamaları "hayır" tercihinin % 75 oranında olduğunu gösteriyor. Başkent Santiago'da yapılan gösterilerde çok geniş katılımlara ulaşılıyor. Muhalefetin ortak olarak düzenlediği mitinge ikiyüz bin kişi katılırken, sol grupların düzenlediği mitinge de yetmiş bin kişi katıldı. Bu geniş ve kararlı kitlesel muhalefetin baskısına karşı Pinochet, referandumda her türlü hileye başvurmaya azimli görünüyor. Ayrıca "Evet demezseniz anarşi geri gelir" diye tehdit etmekten de geri durmuyor. Kitleler ise bundan artık etkilenmiyor. Şili'de olayların seyrini ve sonucunu belirleyecek kitlelerin kendi örgütlü mücadeleleri.

Üniversiteler açılıyor:

Sorunlar krediden, yurttan ötedir...

Üniversiteler 1988-89 dönemi için kapılarını açıyor. Açılan kapıların ardında yığınla sorun, öylece duruyor. Bu sorunlar özellikle üniversite gençliğinin omuzlarına bütün ağırlığıyla çöküyor.

İlkokuldan itibaren hiyerarşik eğitim sisteminden bunalan gençlik, sistemin bu niteliğini farketmekte ve hele YÖK yasasıyla adeta medreselere dönüşmüş olan üniversitelerde, bu çağdışı eğitime karşı direniş göstermektedirler. Bu haklı direnç "heyecan", "anarşi" gibi sözcüklerle açıklanamaz. Türkiye'de üniversitelerin medrese olmaktan çıkarılıp bilim yuvalarına dönüştürülmesi, hiyerarşik bir devlet dairesi olmaktan kurtarılıp özerk, demokratik kurumlar haline dönüştürülmesi, önemli sorunlar olarak durmaktadır.

Üniversitelerde, özellikle YÖK yasasından sonra huzursuzluk daha da artmıştır. Bu huzursuzluk öğretim üyelerini ve çalışanları da kapsamaktadır. Çünkü YÖK'e göre eğitim üyeleri hıkdeyici memurlar, ders anlatan robotlardan farksız olmalıdır. Çalışanlar birer hizmetçi, öğrenciler de beyinleri doldurulacak malzeme yığınlarıdır. Hepsi

Öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanları için örgütlenmek ve ortak mücadele vermekten başka çıkış yolu yoktur.

yüksek bir iradenin yönetimi altında kişiliksiz insan yığınları olarak görülmek istenmektedir. Buna en çokdirenen yine öğrenciler olmuştur. Öğrenci dernekleri bu bakımdan büyük önem taşıyor. Gençlik sorunlara çözüm üretmek için bir araya gelmek ve mücadele etmek gerektiğini kısmen de olsa kavramıştır. Çünkü 12 Eylül'le birlikte zaten anti-demokratik uygulamalara maruz olan öğrenciler daha fazla kışkırtılmışlar, daha fazla sorunla yüzyüze bırakılmışlardır.

Öğrenci dernekleri gençliğin sorunlarına bir bütün olarak yaklaşmanın yanısıra, üniversitelerin bilim yuvaları olması, demokratik kurumlara dönüştürülmesi için de mücadele etmelidirler. Böyle bir yaklaşım onları, öğretim üyelerinin ve üniversite çalışanlarının sorunlarına da eğilmeye götürecektir. Öte yandan ekonomik, akademik ve sosyal sorunlarla yüz yüze olan öğretim üyeleri ve çalışanların da önünde örgütlenmek ve ortak mücadele vermekten başka tutarlı bir çıkış yolu yoktur.

Öğrenci dernekleri, gençliğin somut taleplerini üreten ve bu talepler uğrunda mücadele eden demokratik örgütler olmalıdır. Öğrenci çoğunluğunu temsil eder hale gelmeli, dar, sekter gruplar olmaktan çıkmalıdırlar. Toplumsal eşitsizliklerin dizboyu olduğu bir toplumda üniversitelerin nihai olarak düzeltilemeyeceği kavransa da bugünden atılacak birçok adım vardır. Hem akademik, hem de idari yönetimin hiyerarşik yapıdan demokratik bir yapıya dönüştürülmesi için, üniversitelerde öğrenci-öğretim üyesi-çalışanların ortak sorumluluğuna dayalı karar mekanizmaları hedeflenmeli, bu hedefe bir dizi yakıcı sorun için verilen mücadele içinden ulaşılabileceği unutulmamalıdır.

Gençlikten beklenen, sorunların çözümü için örgütlenmek, ortak mücadele vermek ve öğretim üyelerinin, çalışanların sorunlarına bu çerçevede yaklaşımlar üretmektir. Üniversiteleri üniversite yapmakta en etkin güç, gençliğin dinamizmidir.

Metris'ten gelen sese kulak verelim

27 Eylül günü Metris cezaevindeki siyasi tutsaklar görüş gününün haftada birden 15 günde bire düşürülmesine tepki gösterdiler. Gün boyu bu uygulamayı içerden protesto sesleri yükselirken dışarda da aileler bir kahvede düzenledikleri basın toplantısında Adalet Bakanlığı'nın 1 Ağustos'tan itibaren yürürlüğe giren genelgesinin kaldırılmasını istediler. TAYAD (Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği) yöneticileri de Adalet Bakanı Mehmet Topaç hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını açıkladılar.

Tek tip elbise, görüş günlerinin azaltılması türden uygulamalarla cezaevlerinde yaşamı daha da zorlaştırıcı, insan haklarını hiçe sayıcı tutumları protesto eden Metris'teki tutsakların ve ailelerinin sesine kulak verilmelidir!

Gaziantep'de yasaktan geçilmiyor

Türkiye güya bir hukuk devleti. Hukukun üstünlüğü sözkonusu. Ama ne gariptir ki keyfi uygulamalar sürüp gidiyor.Bunun en açık örneği Gaziantep. Gaziantep valisi neredeyse her kitabı, filmi, ses kasetini yasaklıyor. Dokuz ayda 38 film, 10 müzik kaseti Gaziantep valiliğince yasaklandı. Bütün Türkiye'de serbest olan ürünler adeta Gaziantep'te aşılmaz bir duvarla karşılaşıyor. Bunun yalnızca valiliğin keyfi bir uygulaması mı olduğu, yoksa içişleri bakanlığının emirleri doğrultusunda mı hareket edildiği de açık değil. Durum ne olursa olsun, bu yasakçı anlayışa son verilmelidir.

Polonya:

Dayanışmaya ihanet ettin Walesa!

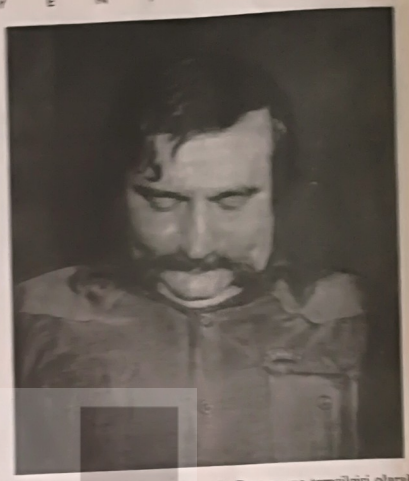

"Dayanışma'ya ihanet ettin Walesa!" İşçileri Bakanı General Kiszczak'la 31 Ağustos'ta yaptığı görüşmeden Gdansk'a dönen Lech Walesa'ya, grev destek komiteninden bir kadın bu haykırışla karşılıyordu.

Ağustos boyunca Polonya'nın birçok büyük sanayi merkezi yeni bir grev dalgasıyla sarıldı. İşçi hareketi bürokratik rejimin "8" Kasım referandumunda (hükümetin ekonomik reform paketi oylamıştı) aldığı yenilgiden sonra yeni bir yükselişi yaşıyordu. Grevciler yalnızca yerel ve ulusal ekonomik talepler ileri sürmekle kalmıyor, istisnasız her yerde siyasi talepleri öne çıkarıyorlardı: Dayanışma Sendikası'nın tanınması ve faaliyetinin serbest bırakılması, Komünist Partisi'nin siyasi tekeline son verilip siyasi çoğulculuğun uygulanması.

Grevler toplumsal saflaşmayı ve radikalleşmeyi körüklüyordu. Dayanışma'yı sindirmenin, her türlü vendikalı ve muhalif eylemi sıcak bastırmanın uzun vadede yıldım getirmeyeceği açıktı. Ayrıca ekonomik bir açmaz yaşanıyordu. Bitişiyen dış borç kamburu, kıtlık, dolduğuna giden bir enflasyon ve sanayide ekik kapasite kullanımı ciddi bir bunalımın ifadeleriydi. Ama sanayinin modernizasyonu, üretimin sürdürülebilmesi ve hammadde temini için yeni kredilere gerekiyordu. Kapitalist kredi kaynakları ve başta IMF ise yeni krediler için daha sıkı bir istikrar politikası uygulanmasını dayatıyorlardı. Bu ortamda bürokrasinin tercihi toplumsal hareketi yıkıntılarına gömmek, soğurmaktı.

Yuvarlak masa

Rejimin kilit adamlarından ve ankete dikta yönetiminin mimarlarından olan general Kiszczak, 26 Ağustos'ta sorunların bir yuvarlak masa toplantısında görüşülmesini teklif etti. Bürokrasinin bu görüşmelerden beklediği Dayanışma'nın ilanı kesintiyle uzun süreli bir işbirliği kararak daha kalıcı çözümlere ulaşmaktı. Öncelikle, yüksek ulusal çıkarlar adına bu kesinin kemer sıkma politikalarını desteklemesini sağlayarak, işçi sınıfının tepkisini durdurabilmek hedefleniyordu.

Walesa taleplerin karşılanacağı umuduyla görüşme teklifini kabul etti. 31 Ağustos'ta ilk görüşme yapıldı. Görüşme sonrasında yayınlanan resmi bildiri çok kısa ve ilginçti. Tek bir taahhüt, hatta tek bir vaad bile yer almıyordu. Üstelik görüşmecilerin kimlikleri de belirtilmemişti. Grevler ve eylemler neticesinde tanıtılanan ve maliyeti ödenen çok sayıdaki işçinin affı konusunda tek bir söz dahi edilmemişti. Grevde olanların akıbeti ise meçhuldü. Kısacası, grevcilerin taleplerinin gerçekleştirilmesine ilişkin tek bir somut veri, tek bir garanti yoktu.

"Tek garanti ödemiştir. Esas talebimiz için greven başka araçlarla mücadele edebiliriz. Eylemi sona erdirmekten başka mantıklı bir çıkış yolu yok." Lenin tersanesi işçilerine böyle seslenıyordu Walesa. İşçiler bundan pek emin değildiler. Bazıları "grevi sona erdirmek alınabilecek en kötü karar" derken, bazıları da "boya zaman harcamışız, kaybettik" diyordu. Şiddetli tartışmalardan sonra grev komitesinin önerisi kabul edildi. Eylem sona verildi. Grevciler olgun ayrılmadan tersaneyi terk ettiler: "Dayanışma olmadan dağınıklık olamaz."

Greve son saldırıya devam

Bu karar, diğer grev merkezlerinde şaşırtıcılıkla karşılandı. Önceleri greve devam edecekleri, eylemi yaygınlaştırmak gerektiğini, Walesa'nın getirdiklerine hesap vermesini isteyen işçiler, birkaç gün sonra çözüldüler ve ikna oldular. Grev dalgası durulduğu ve belirsiz bir bekleyiş dönemi başladı. Uzlaşmacı Walesa önderliği işçileri yıpratmıştı.

Grevlerin sona ermesinin üzerinden daha iki gün geçmişken, bürokratik yönetim Dayanışma'nın yasallaşmasından yana olmadığını ortaya koydu. Hükümet sözcüsü Jerzy Urban, Dayanışma ile herhangi bir ilişkisi olduğu tespit edilen sendikal faaliyetlere kesinlikle izin verilmeyeceğini ilan etti. İşçiler adına görüşmelere katılacak olanlar da Dayanışma temsilcisi olarak tanınmayacaklardı.

Hükümet bir yandan uzlaşmacı önderlerle masaya oturuyor, diğer yandan da işçi hareketine saldırmaktan geri durmuyordu. Walesa'nın işçileri bakanıyla görüştüğü dakikalarda, ordu ve polis birlikleri de makineli tüfek ve helikopterlerle Stalowa Wola grevcilerine saldırıyordu. Bu gelişmeler yalnızca rejimin açıklık ve demokrasi iddialarının sınırlarını belirlemekle kalmıyor, Walesa'nın hayallerini de boşa çıkarıyordu.

Uzlaşma ya da teslimiyet

Bürokrasi elbette iktidara taleplerini ve koşullarını dayatabilecek güçte bir kitlesel sendikanın yasallaşmasından, giderek bir alternatif iktidar odağı oluşturabilecek anti bürokratik bir işçi hareketine alan yaratılmasından yana değil. Dayanışma yönetiminde ağırlığı olan Walesa önderliği de işçi hareketinin anti bürokratik bir politik devrim programına yönelmesinden yana değil. Dayanışma'nın uzlaşmacı önderliğiyle bürokrasinin 'glasnost'çu kanadının amaç ve çıkarlarının bu noktada bir ölçüde çakıştığı söylenebilir.

Yuvarlak masa görüşmelerinde uzlaşma fırsatını yakaladığını sanan Walesa, iktidar hiçbir taahhütte bulunmamışkenkoşulsuz olarak grevlere son verdirmiştir. Kazanım olmadan eylemin durdurulması, Dayanışma temsilcilerinin yuvarlak masaya elverişsiz koşullarda oturmasına neden olmuştur. Kitlesel baskıdan kurtulmuş olan iktidar ise görüşmelere daha elverişli koşullarda oturmaktadır.

Evet, Walesa Polonya işçi hareketine ihanet içindedir. İşçi sınıfı için özgürlük ve sosyalist demokrasi ancak bürokratik kast iktidarının yıkılmasıyla mümkündür. Anti bürokratik politik devrim programıyla hareket eden devrimci bir önderliğe her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. Son deneyler dayanışma içindeki devrimci kanatlara güç kazandırmıştır ve yeni görevler yüklemiştir.

F. Taş

IMF faturasını emekçiler ödüyor

Yugoslavya bir yılı aşkın bir süredir büyük bir grev dalgasıyla çalkalanıyor. Ordibilimse işçi grevi ve eylemlerle hükümetin kemer sıkma politikasına ve baskılarına karşı mücadele ediyor. Başlıca talepleri gerçek ücret artışları ve gerçek bir öz yönetim. Bütün bunların kaynağında dış borç baskısı ve IMF'nin dayatmaları önemli bir yer tutuyor.

60'lı yıllardan itibaren kapitalist kredi kaynaklarına sürekli borçlanan Yugoslavya, bugün 20 milyar dolarlık bir yükün altında. 1980'den bugüne gerçek ücretler % 50 oranında düşmüş durumda. 1987 enflasyon oranı ise % 120 düzeyinde. 1988 için enflasyonun % 140-180 düzeyinde gerçekleşmesi bekleniyor.

IMF ve piyasanın nimetleri

Yugoslavya ekonomik olarak sürekli IMF'nin baskısı altında. IMF'nin dayatmalarına boyun eğen hükümet, ücret artışlarını ertelemiş (yıllarca ertelemek bunlardan), yabancı yatırımlar için çeşitli kolaylıklar sağlamıştır. İsteklerini aynı doğrultuda sürdüren IMF ekonomisini gözden geçirilmesini istiyor.

60'lı ve 70'li yıllarda Avrupa'ya işçi gönderen Yugoslavya, bugün ciddi bir işsizlik sorunuyla karşı karşıya. İşsizlik oranı % 20'ye ulaşmış durumda. Bölgelere göre dağılımı ise büyük farklar gösteriyor. Örneğin Arnavut azınlığın yoğun olduğu bölgede işsizlik oranı % 35.

Ekonominin merkezi bir planlama yerine piyasa kuralları uyarınca işlemesi, işletmeler arasında rekabet ve bölgelerin eşitsiz gelişmesine yol açıyor. Bölgesel farklılıklar etnik çatışmalarla daha da keskinleşiyor.

Yugoslavya'da sözde işçilerin öz yönetimi var. Gerçekte ise politik ve ekonomik konularda söz ve karar sahibi olanlar işçiler değil. Piyasa kanunları, parti bürokrasisi ve IMF kararları belirliyor.

M. Kaya